

3. НАУКОВИЙ СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ

Віра Петрівна Чудакова,

кандидатка психологічних наук,
старша наукова співробітниця
Інституту педагогіки НАПН України,
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України,
доцент Ташкентського державного педагогічного університету ім. Нізамі,
практикуючий психолог, тренер, консультант, коуч,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-3801-6545>

УДК 159.923:005.336.1./5:005.591.6

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3\(86\)-66-76](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-3(86)-66-76)

ЗАГАЛЬНИЙ ДИЗАЙН І ЗМІСТ «ФАКТОРІВ НАВЧАННЯ (ПІДГОТОВКИ) І КОРЕКЦІЇ» КЛЮЧОВИХ СИСТЕМНИХ КОМПОНЕНТІВ «ЗОВНІШНІХ» УМОВ СТРУКТУРИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ «ІННОВАЦІЙНОСТІ», ВАГОМОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ (частина 8, початок № 4 (79), 2020; № 1 (80), 2021; № 2 (81), 2021; № 3 (82), 2021; № 4 (83), 2021; № 1 (84), 2022; № 2 (85), 2022)

Анотація.

У публікації представлено загальний дизайн і зміст «факторів навчання (підготовки) і корекції» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності – основи формування «інноваційності», вагомості компетентності конкурентоздатності особистості. Розкрито ключові системні компоненти «факторів навчання (підготовки) і корекції»: 1) теоретичної підготовки до інноваційної діяльності; 2) самостійної підготовки до інноваційної діяльності; 3) соціально-психологічного навчання; 4) психологічного консультування; 5) «психотерапевтичної допомоги».

Ключові слова: психолого-організаційна технологія; діагностична модель; корекційно-розвиваюча модель; конкурентоздатність особистості; інноваційна діяльність; інноваційність; компетентність; фактори структури психологічної готовності до інноваційної діяльності; фактори особистості, фактори організації, фактори навчання і корекції.

Продовжуємо висвітлення досвіду впровадження в практику діяльності освітніх організацій різних типів і країн результатів наукового дослідження і реалізації авторської інтегративної комплексної системи науково-методичного забезпечення «психології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій». У попередніх випусках науково-методичного журналу «Освіта та розвиток обдарованої особистості» (ISSN 2309-3935, DOI 10.32405/2309-3935), у рубриці «Науковий семінар-практикум», нами здійснено:

– у частині 1: ознайомлення з «інтегративними методами і технологією експертизи і корекції формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності», яку подано в № 4 (79) (В. Чудакова, 2020) (DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69)) [6];

– у частині 2: ознайомлення з концептуальними засадами авторської «психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» (далі «технологія»); представлення загального дизайну, діагностичних і корекційно-розвивальних методів, і моделей експертизи і корекції авторської «технології», яку подано в № 1 (80) (В. Чудакова, 2021) (DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1\(80\)-55-62](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1(80)-55-62)) [7];

– у частині 3: ознайомлення з загальним дизайном і програмою організації комплексного емпіричного дослідження щодо експериментальної перевірки і впровадження авторської «Психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» та моделей її реалізації, а саме: «1. Діагностичної моделі експертизи

сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» і «2. Корекційно-розвиваюча модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоздатної особистості в швидко мінливих умовах інноваційної діяльності організацій», яку подано в № 2 (81) (В. Чудакова, 2021) [12] (DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-57-66](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-57-66));

– у частині 4: представлення «Психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій», діагностичної та корекційної моделі її реалізації; розгляд «компетентності інноваційності», а саме: актуальність, термінологічно-понятійний апарат, методика «Експрес діагностика інноваційності» (В. Чудакова, 2016); ознайомлення з загальним дизайном, змістом «Моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» в дослідженні психологічної готовності до інноваційної діяльності, основи формування компетентності «інноваційності», які подано в № 3 (82) (В. Чудакова, 2021) [13] (DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-67-75](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-67-75));

– у частині 5: представлення загального дизайну і змісту «Моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів структури психологічної готовності до інноваційної діяльності», основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості. Ознайомлення зі структурою психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності на рівні теоретичного аналізу й узагальнення експертних суджень, яка охоплює такі ключові системні компоненти: 1) *фактори особистості*: «самоменеджменту процесів особистої діяльності»; «рішення проблем інноваційної діяльності»; «функціонального стану і працездатності»; «особистісних рис, їх структур та закономірностей змін»; «креативності особистості»; «самоактуалізації і саморозвитку»; «особистісних цінностей»; «педагогічних технологій (знань і вмінь)»; «психологічних технологій (знань і вмінь)»; «психологічної готовності до інноваційної діяльності»; 2) *фактори організації*: «психологічної атмосфери нововведень»; «Менеджменту і підтримки нововведень»; «стратегій інноваційної діяльності»; «Ефективної взаємодії»; «використання технічних засобів»; «ситуаційно-динамічні та специфічні фактори»; «експертизи інноваційної діяльності»; «корекції інноваційної діяльності»; 3) *фактори навчання і корекції*: «теоретичної підготовки до інноваційної діяльності»; «соціально-психологічного навчання»; «самостійної підготовки до інноваційної діяльності»; «психологічного консультування»; «психотерапевтичної допомоги», які подано у № 4 (83), 2021 [15] (DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4\(83\)-56-65](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4(83)-56-65));

– у частині 6: представлення загального дизайну і змісту «факторів особистості» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності – основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості. Здійснено ознайомлення із структурою психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності на рівні теоретичного аналізу і узагальнення експертних суджень, яка включає наступні фактори інноваційної діяльності: *фактори особистості*; *фактори організації*; *фактори навчання і корекції*. Ретельно розкрито ключові системні компоненти «Фактору особистості», а саме: 1) «самоменеджменту процесів особистої діяльності»; 2) «розв'язання проблем інноваційної діяльності»; 3) «функціонального стану і працездатності»; 4) «особистісних рис, їх структур та закономірностей змін»; 5) «креативності особистості»; 6) «самоактуалізації і саморозвитку»; 7) «особистісних цінностей»; 8) «педагогічних технологій (знань і вмінь)»; 9) «психологічних технологій (знань і вмінь)»; 10) «психологічної готовності до інноваційної діяльності», які подано у № 1 (84), 2022 [16] (DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1\(84\)-56-67](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1(84)-56-67));

– у частині 7: представлення загального дизайну і змісту «факторів організації» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності – основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості. Здійснено ознайомлення зі структурою психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності на рівні теоретичного аналізу й узагальнення експертних суджень, що охоплює такі фактори інноваційної діяльності: *фактори особистості*; *фактори організації*; *фактори навчання і корекції*. Ретельно розкрито ключові системні компоненти «факторів організації», а саме: 1) фактор «Психологічної атмосфери впровадження нововведень (здійснення інновацій)»; 2) фактор «менеджменту і підтримки інновацій»; 3) фактор «Експертизи інноваційної діяльності»; 4) фактор «Корекції інноваційної діяльності»; 5) фактор «Використання технічних засобів»; 6) фактор «Стратегій інноваційної діяльності» (6.1. організаційного рівня, 6.2. ризику, 6.3. пошуку ідей, 6.4. дієвості, 6.5. розвитку професіоналів, 6.6. спрощення, 6.7. якості, 6.8. співробітництва, взаємозалежності, самоуправління); 7) фактор «Ефективної взаємодії»; 8) «Ситуаційно-динамічні та специфічні фактори», № 2 (85), 2022 [17] (DOI: [10.32405/2309-3935-2022-2\(85\)-58-70](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2(85)-58-70)).

Метою цієї публікації (8 частини) є: представлення загального дизайну і змісту «факторів навчання (підготовки) і корекції» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності –

основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості. Здійснено ознайомлення зі структурою психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності на рівні теоретичного аналізу й узагальнення експертних суджень, яка охоплює такі фактори інноваційної діяльності: I. фактори особистості; II. фактори організації; III. фактори навчання і корекції. Ретельно розкрито зміст і структуру ключових системних компонентів «III. факторів навчання і корекції інноваційної діяльності, а саме фактори: 1) «теоретичної підготовки до інноваційної діяльності»; 2) «самостійної підготовки до інноваційної діяльності»; 3) «соціально-психологічного навчання»; 4) «психологічного консультування»; 5) «психотерапевтичної допомоги».

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконано в рамках комплексних науково-дослідних тем:

– *Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*, зокрема: лабораторії психології навчання імені І. О. Синиці «Діяльнісна самореалізація особистості в освітньому просторі» (РК 0114U000602, 2014–2017 рр.); «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми» (РК 0118U003098, 2018–2020 рр.).

– *Інституту педагогіки НАПН України*, зокрема: відділу профільного навчання: «Науково-методичне забезпечення допрофесійної підготовки старшокласників», (підтема) «Науково-методичне забезпечення формування конкурентоздатності особистості в умовах допрофесійної підготовки» (0116U003182, 2016–2018 рр.); «Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації ідей компетентнісно зорієнтованого навчання», (напрям) «Науково-методичне забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» (РК № 0119U001262, 2019–2021 рр.).

Експериментально-наукова база і географія. Дослідження проводилося з учасниками освітнього процесу на базі експериментальних закладів загальної середньої освіти України: ЗЗСО м. Одеси (відповідальна за експеримент на регіональному рівні – Т. Волковська): ЗЗСО – № 52 (директор Н. Мацкул); № 81 (Т. Завтур); № 82 (Н. Костікова); № 86 (В. Шакіна); № 89 (Р. Черненко); № 118 (Н. Єфімова); НВК – № 4 (Н. Аббас); № 49 (Г. Надежко); № 53 (І. Телишак). ЗЗСО м. Херсону (відповідальна за експеримент на регіональному рівні Т. Верещака): НВК № 15 (Л. Стратійчук); ЗОШ № 46 (О. Дмитрієнко); ЗОШ № 53 (О. Демчук); гімназії № 6 (С. Корж) і Херсонської області, Козачелазерська ЗОШ, Олешківського р-ну (М. Дудченко); Макарівського багатопрофільного ліцею Макарівської районної ради Київської області (Н. Українець).

У Республіці Узбекистан авторська «Технологія» реалізується в рамках «Проекту міжнародної співдружності освітніх програм В. Чудакової в Узбекистані» на базі ЗВО м. Ташкенту: Ташкентський державний педагогічний університет ім. Нізамі, кафедра психології (М. Бафаєв), Національний університет Узбекистану ім. М. Улугбека, Ташкентського фармацевтичного інституту, Туринському політехнічному університеті в м. Ташкент, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін (Л. Томчани) м. Бухара: Бухарський державний університет, кафедра психології і педагогіки (М. Усманова); Бухарський державний медичний інститут ім. Абу Алі ібн Сіно, кафедра педагогіки, психології і мов (Г. Курбанова).

У Республіці Казахстан авторська «Технологія» реалізується в рамках міжнародного проекту на базі Казахського державного жіночого педагогічного університету в м. Алмати (А. Карієв).

Завдяки науково-методичній і творчій співпраці з названими вище закладами освіти та колективами різних країн, на різних етапах науково-дослідної експериментальної діяльності було: розроблено, апробовано і впроваджено комплексну систему науково-методичного забезпечення, відпрацьовувався інтегративний діагностичний інструментарій; розроблено інформаційно-смісловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний і прогностичний та корекційно-розвивальний блоки; відшліфовано окремі аспекти і компоненти модулів «Технології», кожний заклад і освітня установа зробили важливий і цінний внесок.

Методи. Для розв'язання окресленої проблеми та реалізації завдань науково-дослідної діяльності використовувалися такі методи наукового дослідження: аналіз літератури з проблеми, теоретичний аналіз проблеми; проведення пілотажного дослідження, психолого-педагогічний експеримент, психолого-педагогічні діагностичні методики, метод експертної оцінки, методи математичної статистики, метод активного соціально-психологічного навчання, тренінгу, коучингу. Математична обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютерного пакету статистичних програм SPSS (версія 20).

У цій публікації детально буде розглянуто такі питання.

1. *Компоненти науково-методичного забезпечення «технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності».*

2. *«Інноваційність» вагома компетентність конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності.*

3. *Загальний дизайн «моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» у дослідженні «інноваційності», вагомий компоненту у формуванні психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості.*

4. *Загальний дизайн «теоретичної моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів процесу інноваційної діяльності».*

5. *Зміст і структура «Факторів навчання і корекції інноваційної діяльності».*

1. Компоненти науково-методичного забезпечення «технології формування психологічних компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності»

Нами реалізовано впровадження в освітню практику авторську *«Психолого-організаційну технологію формування компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності організації»* [4–10; 13–17]. (далі «Технологія»). Вона містить *основні блоки*: інформаційно-смысловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний та прогностичний, і корекційно-розвивальний. *Технологія* охоплює дві взаємопов'язані та взаємодоповнювальні моделі: 1) *Діагностична модель експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості*; 2) *Корекційно-розвиваюча модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу* (В. Чудакова) [4–10; 13–17]. Для реалізації *Діагностичної моделі експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості* [4–10; 13–17], нами досліджено фактори, умови і чинники – компоненти та їх оцінні показники, що впливають на стан сформованості компетентностей конкурентоздатності особистості. Визначено основні компоненти, кожен з яких є інтегральним утворенням (метапрофесійними якостями особистості). *За результатами* поточного дослідження зазначеної моделі «технології» нами було визначено стан сформованості компетентностей конкурентоспроможності особистості, зокрема: **компетентність інноваційності**; особистісні якості; практиологічні праксеологічні (психолого-професійний), когнітивні (пізнавальні) компетентності; комунікативні компетентності; рефлексивності та самоусвідомлення себе як професіонала; мотиваційної компетентності; самоактуалізації; компетентностей психологічної стійкості, стресостійкості і здатності до швидкої адаптації; емоційно-вольової саморегуляції; вирішення конфліктів; цілепокладання тощо [5].

Для реалізації *Корекційно-розвиваючої моделі рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу* нами проведено формувальний етап дослідження. За результатами розроблено та впроваджено дві освітні програми: 1) загальна програма «Науково-методичне забезпечення формування компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності організації»; 2) індивідуальна програма «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоздатної особистості в швидко змінних умовах інноваційної діяльності». Їх зміст та особливості впровадження нами розглянуто в ряді авторських публікацій (В. Чудакова, 2016–2022) [4–10; 13–17]. З метою реалізації «Технології» розроблено та впроваджено її науково-методичне забезпечення, зокрема: 1) психолого-організаційна технологія, 2) діагностична та корекційно-

розвивальні моделі, 3) психолого-діагностичні та корекційно-розвивальні методи; 4) програмне забезпечення спеціальної психологічної підготовки; 5) навчально-методичні посібники; 6) інструктивно-методичні матеріали; 7) науково-методичні рекомендації.

2. «Інноваційність» вагомий компонент у формуванні психологічної компетентності конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності

Однією з ключових компетентностей необхідної для успішної самореалізації особистості, *забезпечення конкурентоздатності особистості* на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя є інтегральний показник «інноваційності». Нами започатковано *інтегральний показник «інноваційності»* як цільовий показник, у процесі комплексного емпіричного дослідження «формування психологічної готовності персоналу організацій до інноваційної діяльності» (В. Чудакова, 2008–2016) [1–3; 8–11; 13–17]. Його було введено з метою *поєднання в єдиному контексті засобів теоретичного й емпіричного підходів у вивченні досліджуваної проблеми* на базі системної методології, компонентно-структурного та динамічного аналізу. Для цього в спеціальній психолого-педагогічній літературі нами вивчалися набори критеріїв ефективності педагогічної діяльності та критерії ефективності інноваційної діяльності. Узагальнюючи конкретний зміст таких критеріїв з метою наступного здійснення емпіричного дослідження, нами було введено робочий термін «інноваційність» – *це інтегральний показник сформованості психологічної готовності до інноваційної діяльності*. Термін «інноваційність» розглядається нами [10; 11; 16] як позначення інтегрального рівня тенденції, інтенсивності й активності персоналу освітніх організацій у здійсненні інноваційної діяльності, що розглядається як окрема риса особистості, потенціал успішності нововведень, а на емпіричному рівні як вектор у багатомірному просторі властивостей особистості. Використання цього робочого терміну став проміжним, допоміжним, кроком до інтеграції теоретичних й емпіричних складових дослідження. Це було зумовлено тим, що більшість теоретичних конструктів, унаслідок їх абстрактності та високого рівня узагальненості, неможливо виміряти безпосередньо. Нами запропоновано *розглядати «інноваційність»* як окремий вектор, що інтегрує зміст сукупності показників ефективності інноваційної діяльності та використано нами як цільовий показник, що має бути максимізований використанням емпірично виявлених його зв'язків з іншими складовими особистості та закономірностями його функціонування в ході інноваційної діяльності [10; 11; 16]. На *якісному, теоретичному рівні* – це перелік можливих критеріїв ефективності інноваційної діяльності (темп, якість, доцільність тощо). На *емпіричному рівні* – це окремий вектор у

багатомірному просторі умов і чинників сформованості психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності [7–9, с. 20; 10; 11; 16].

Згідно з результатами дослідження В. Чудакової визначено, що *інтегральний показник «інноваційність»* – це оцінка першого загального фактору в наборі емпіричних корелятивів рівня та тенденції інноваційної діяльності, який *дав змогу виявити* персонал освітніх організацій з підвищеним рівнем і тенденцією «інноваційності», а також *вивчити* особливості латентної структури особистісних факторів і рис, що детермінують інноваційність.

Здійснити дослідження експертизи стану сформованості «інноваційності» особистості, можливо за допомогою авторської методики, авторської анкети-опитувальника «Експрес діагностика інноваційності» (В. Чудакова), в її валідації прийняло участь 1677 респондентів [10; 11]. *За результатами* визначено:

- «рівень інноваційності» (позитивний, нульовий рівень і негативний);
- «тенденція інноваційності» (емоційно-практична; теоретично-інтелектуальна) персоналу освітніх організацій.

В основу створення методики закладено оцінні судження респондентів, її апробовано й описано в публікаціях автора [10; 11]. Ця методика на початку дослідження не мала чітко визначених і психометрично доведених алгоритмів формалізації первісних суджень персоналу, тому в необхідних і допустимих із позицій психодіагностики випадках нами використано процедуру факторного аналізу й оцінки латентних факторів для побудови інтегрального показника «інноваційності» [9–11]. Отримані вектори розглянуто в ролі допоміжних характеристик базового простору рис особистості, який використано в дослідженні. Їх дійсне призначення – індивідуалізація психологічної корекційної роботи з персоналом освітніх організацій у ході спеціальної психологічної підготовки (В. Чудакова, 2016) [7–10; 13–16].

Нами було виявлено, що *процес формування психологічної готовності до інноваційної діяльності* – це кероване та цілеспрямоване, багатомірне зміщення особистості в просторі рис і властивостей до кластера персоналу освітніх організацій з підвищеним рівнем інноваційності (В. Чудакова, 2016) [7–10, с. 20; 16]. З метою з'ясування взаємозв'язків і впливу системи «зовнішніх» і «внутрішніх» умов та факторів на *цільовий показник* – інтегральний показник «інноваційності». Усі інші показники розгля-

далися нами в дослідженні як фактори, чинники й умови рівня «інноваційності» особистості.

Ми доходимо висновку, що *«інноваційність» персоналу організацій* – це інтегральна характеристика особливостей його індивідуальної діяльності з впровадження новацій, що значною мірою охоплює зміст визначеного раніше терміна «інтегральний показник ефективності інноваційної діяльності» (теоретично можлива сукупність об'єктивних показників ефективності інноваційної діяльності). Певне звуження змісту «інноваційність» надало можливість його виміру (подібно до інших рис особистості) в умовах освітніх організацій самими учасниками психолого-педагогічного процесу (В. Чудакова, 2016) [10; 11]. Отже, «інноваційність» – це окремий вектор, інтегральний зміст сукупності показників ефективності впровадження нововведень і *використаний нами як цільовий показник*, який максимізований використанням емпірично виявлених його зв'язків з іншими складовими особистості та закономірностями її функціонування в ході інноваційної діяльності [10; 11; 16].

Отже, запропонований нами термін «інноваційність» (В. Чудакова, 2016) став дієвим інструментом самостійної експертизи й коригування процесів інноваційної діяльності і водночас відображає психологічний зміст протікання інноваційної діяльності та її детермінації на рівні особистості. «Інноваційність» є вагомим компонентом у формуванні психологічної компетентності конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності.

3. Загальний дизайн «моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» у дослідженні «інноваційності», вагومого компоненту у формуванні психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості

На ряду з вивченням статичної сторони (у площині психології) *особистісної детермінації інноваційної діяльності в просторі конституційних й особистісних рис* та інших показників, нами прийнято рішення про доцільність доповнення вивченням *динамічних аспектів* інноваційної діяльності. Однією з продуктивних моделей дослідження психологічних аспектів інноваційної діяльності є *модель психологічної структури діяльності людини*, яку уявляємо у формі послідовності її складових: *ціль → мотив → спосіб → результат → контроль → корекція* (рис. 1), і розглядаємо її як ітераційний цикл поступового досягнення задовільного результату діяльності. (В. Чудакова, 2016) [10–16].

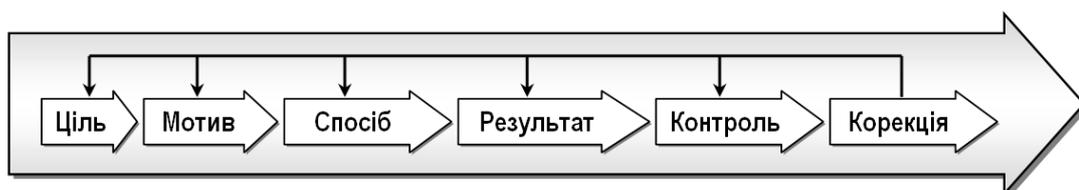

Рис. 1. Теоретична модель психологічної структури процесу інноваційної діяльності

Виявлено, що *інноваційна діяльність – циклічний процес*, розгорнутий у часі. *Динамічний аспект* процесу інноваційної діяльності персоналу освітніх організацій містить певну кількість психологічних умов і чинників, які потребували дослідження. Частина з них допускає вимір в межах констатувального експерименту з вивчення особистісної детермінації інноваційної діяльності, а інша – передбачає можливість виявлення на якісному рівні лише в ході спеціальної психологічної підготовки персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності (у формі рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу, консультуванні тощо) (В. Чудакова, 2016) [10; 13; 14].

4. Загальний дизайн «теоретичної моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів процесу інноваційної діяльності»

Для побудови «теоретичної моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів процесу інноваційної діяльності» в процесі дослідження «формування психологічної готовності персона-

лу освітніх організацій до інноваційної діяльності», нами було здійснено теоретичний аналіз педагогічної, психологічної та управлінської літератури. Це дало нам змогу виділити впливові, з точки зору практики, *фактори інноваційної діяльності*, що мають значні психологічні складові. З огляду на те, що фактори інноваційної діяльності частково перетинаються і створюють системні ефекти як окремі фактори. Розглянемо отримані результати з точки зору *динамічного аспекту*. Виділення перерахованих далі факторів має теоретичний характер і зорієнтовані на визначення змісту навчальних програм підготовки персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності (В. Чудакова, 2016, 2021, 2022) [10].

На нашу думку, ключовими компонентами системи психологічно обумовлених факторів, які впливають на зовнішні умови і чинники ефективності процесу інноваційної діяльності персоналу освітніх організацій, є: фактори 1) *особистості*, 2) *організації*, 3) *навчання і корекції*. Представимо їх взаємозв'язок у вигляді теоретичної моделі (рис. 2).

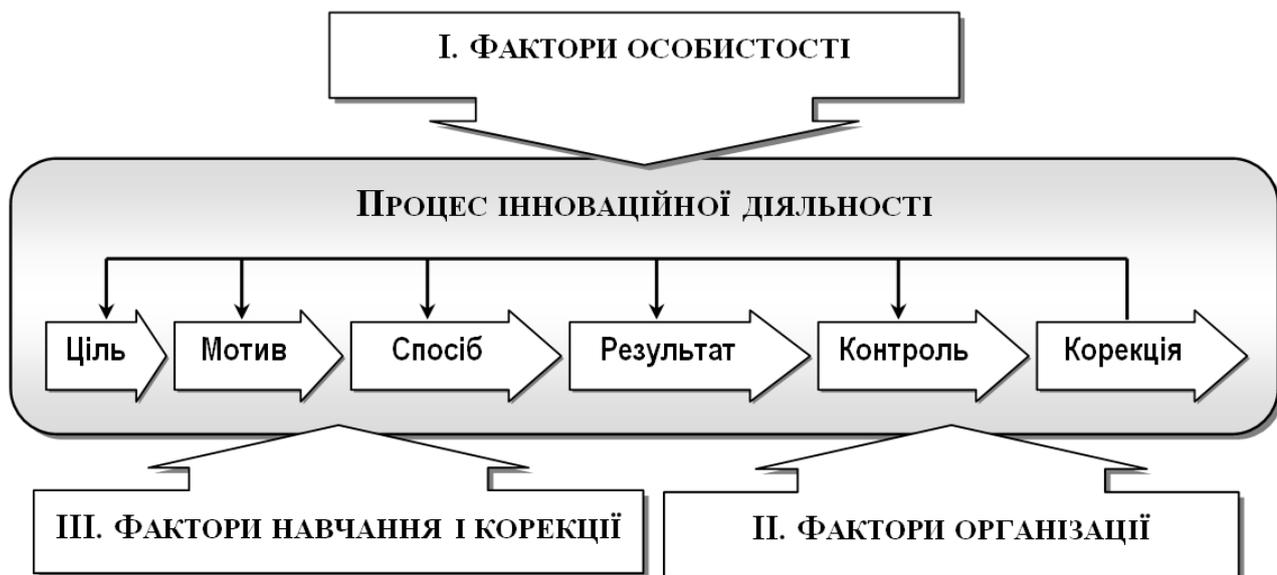

Рис. 2. Теоретична модель ключових систем психологічно обумовлених факторів процесу інноваційної діяльності персоналу освітніх організацій

На рівні теоретичного аналізу і узагальнення експертних суджень «структура психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності» охоплює такі *ключові системні компоненти* [10; 13–16]. Розглянемо їх загальний дизайн і структуру:

– I. *Фактори особистості*: «самоменеджменту процесів особистої діяльності»; «розв’язання проблем інноваційної діяльності»; «функціонального стану і працездатності»; «особистісних рис, їх структур та закономірностей змін»; «креативності особистості»; «самоактуалізації і саморозвитку»; «особистісних цінностей»; «педагогічних технологій (знань і вмінь)»; «психологічних технологій (знань і

вмінь)»; «психологічної готовності до інноваційної діяльності»;

– II. *Фактори організації*: «психологічної атмосфери нововведень»; «менеджменту і підтримки нововведень»; «стратегій інноваційної діяльності»; «ефективної взаємодії»; «використання технічних засобів»; «ситуаційно-динамічні та специфічні фактори»; «експертизи інноваційної діяльності»; «корекції інноваційної діяльності» (буде представлено в наступному номері);

– III. *Фактори навчання і корекції*: «теоретичної підготовки до інноваційної діяльності»; «соціально-психологічного навчання»; «самостійної підготовки до інноваційної діяльності»; «психологічного консультування»; «психотерапевтичної допомоги» (буде представлено в наступному номері).

Причому межа між названими вище факторами інноваційної діяльності є малою та досить «розмитою» – вони перетинаються і взаємодіють, підсилюють або послаблюють один одного. У попередніх публікаціях нами розглянуто «I. фактори особистості» [16], «II. фактори організації» [17], а в поточній публікації ми ретельно розглянемо «III. фактори навчання і корекції інноваційної діяльності» інноваційної діяльності.

5. Зміст та структура «Факторів навчання і корекції інноваційної діяльності»

У межах нашого дослідження ми використали один із теоретично можливих наборів умов і факторів, на які вказують літературні джерела. Розширення й уточнення переліків передбачається на основі даних емпіричного дослідження (рис. 3). Розглянемо ключові системні компоненти «Факторів навчання і корекції інноваційної діяльності», що передбачають п'ять складових:

1) фактор «теоретичної підготовки до інноваційної діяльності»;

2) фактор «самостійної підготовки до інноваційної діяльності»;

3) фактор «соціально-психологічного навчання»;

4) фактор «психологічного консультування»;

5) фактор «психотерапевтичної допомоги».

У поточній публікації ретельно розглянемо складові «Факторів навчання і корекції інноваційної діяльності». Процес інноваційна діяльність є психологічно складним видом діяльності персоналу освітніх організацій і потребує спеціальної підготовки до її здійснення. Для подальшого забезпечення проведення емпіричного дослідження окремі варіанти психологічної підготовки до інноваційної діяльності визначається як фактори навчання різної інтенсивності та корекції її психологічних складових. Систему факторів навчання (підготовки) до інноваційної діяльності та корекції її психологічних складових представлено на рис. 3.

Рис. 3. Система факторів навчання (підготовки) до інноваційній діяльності та корекції її психологічних складових

1. Фактор «теоретичної підготовки до інноваційної діяльності». На рівні педагогічної науки визначені ключові поняття, найважливіші положення, послідовності інноваційних дій методичного рівня. Теоретична підготовка на психологічному рівні – це інформація про психологічні закономірності, що забезпечують дієвість педагогічних інновацій.

Теоретична підготовка до впровадження нововведень, на нашу думку, має бути завершена до початку практичної діяльності. Цінність теоретичної підготовки для практичної діяльності з навчання та виховання полягає в тому, що високий рівень теоретичних уявлень допомагає легкому *переключенню* між методами діяльності, що дає змогу використовувати переваги різних методів. По-друге, окремі психологічні концепції, побудовані в межах специфічних понять і конструктивів, стають доступними для перекладу й практичного використання. Отже, для формування психологічної готовності до інноваційної діяльності необхідно оз-

найомлення учасників соціально-психологічного навчання з якомога більшою кількістю теоретичних концепцій педагогічного процесу і психологічних теорій. Це забезпечує довільний вибір особистої конфігурації та пріоритетів у методах педагогічної роботи.

2. Фактор «самостійної підготовки до інноваційної діяльності». У процесі педагогічної практики студенти педагогічних спеціальностей фактично засвоюють прості, але суб'єктивно нові для себе види педагогічної діяльності, які були відсутні в їхньому особистому досвіді. Отже, з цього моменту засвоєння нових педагогічних технологій, методів і прийомів має бути усвідомлене студентами як інноваційна діяльність. Розуміння факторів і чинників процесів саморозвитку й успішності інноваційної діяльності в майбутньому будуть сприяти засвоєнню та впровадженню дійсно складних педагогічних інструментів.

У процесі педагогічної діяльності персоналу освітніх організацій самостійна підготовка до інноваційної

діяльності набуває певного змісту, зокрема підготовки матеріалів, алгоритмів роботи, змісту навчання та виховання, передбачення факторів, що перешкоджають або сприяють діяльності за новими технологіями, аналіз власної особистісної ситуації та її впливу на ефективність інновацій, внутрішнє моделювання діяльності та наступне внесення всіх необхідних змін в процес їх впровадження.

3. Фактор *«соціально-психологічного навчання»*. Прості педагогічні технології можуть бути засвоєні та використані навіть після одноразового вербального ознайомлення. Більш складні методи потребують детального вивчення без керівника чи з керівником. Наступний рівень складності методів навчання потребує тренування – багаторазового повторення. На цьому та на рівнях з більш високою складністю педагогічних засобів виникає необхідність застосування методів соціально-психологічного навчання. Саме такий рівень мають педагогічні інновації (прості традиційні прийоми вже давно засвоєні).

Серед інших засобів розвитку метод соціально-психологічного навчання найбільшою мірою відповідає особливостям і вимогам ефективності при навчанні дорослих людей – активна взаємодія, пошук узгоджених рішень, активне формування цінностей, понять, тренування навичок конкретних педагогічних дій тощо. Найбільш складною проблемою під час навчання дорослих є необхідність тренінгу, що викликає опір. Розв'язання цієї проблеми полягає в конкурентних іграх, в яких увага зміщена з повторення дій (тренінг) на «боротьбу» з іншими, прискорення дій вилучає зайві операції, спільне обговорення забезпечує формування ефективних інноваційних педагогічних стратегій.

4. Фактор *«психологічного консультування»*. Одним із найважливіших засобів навчання дорослих є психологічне консультування як засіб забезпечує інформації про складові інноваційної діяльності, що потребують корекції. Психологічне консультування надає інформацію про психологічні механізми, які використовуються в нових педагогічних технологіях, усвідомлення яких значно підвищує ймовірність ефективності впровадження педагогічних новацій. Проблемою використання психологічного консультування є необхідність особистого запиту на допомогу з боку персоналу освітніх організацій. Корисним інструментом в окремих випадках може бути свідоме «загострення» тренером важливих аспектів проблем інноваційної діяльності в ході соціально-психологічного навчання для стимулювання потреби в психологічному консультуванні.

5. Фактор *«психотерапевтичної допомоги»*. Сучасні психотерапевтичні системи акумулюють в собі значну кількість психологічних прийомів і засобів коригувального втручання фактично майже повністю невідомих персоналу освітніх організацій. Попри те, що однією з функціональних задач *інструментальної функції* педагогічної діяльності (або функції засобів) є саме *психотерапевтична*. З курсу «психології педагогічної діяльності» відомо, що «найбільш характерною

особливістю педагогічної діяльності є її поліфункціональність. Персонал освітніх організацій у кожний конкретний момент включення в навчально-виховний процес одночасно виконує декілька функцій. Головними *функціями педагогічної діяльності* є:

– *термінальні, або «функції – цілі»* пов'язані зі стратегічними напрямками педагогічної діяльності та відображають її суттєві цілі та завдання (до них належать – навчальна, виховна, соціалізуюча, життєзабезпечуюча);

– *операційні, або «функції прийоми»* не впливають безпосередньо з якої-небудь однієї функції-терміналу або функції засобу, хоча у визначених межах можуть бути більш тісно пов'язані з однією чи іншою функцією (вимірювання і оцінювання, методична, управлінська, системоутворювальна, ієрархізація та структурування, організаційна, констатувальна, формоутворювальна, корекційна);

– *інструментальні або «функції засоби»*, що охоплюють групу функціональних задач, завдяки яким цілі педагогічної діяльності перетворюються безпосередньо в процес взаємодії з конкретними учнями в реальних умовах освітнього життя (до них належать: інформаційна, ілюстративна, смислоутворювальна, дослідницька, діагностична, диференційна, стимулювальна, прогностична, а також *психотерапевтична*)» [11].

Психотерапевтичні технології насамперед спрямовані на розв'язання значних проблем, що викликають страждання, протиріччя та інші небажані ефекти, спровоковані психологічними проблемами. Необхідність використання психотерапевтичних технологій під час формування готовності до інноваційної діяльності зумовлена тим, що соціально-психологічний тренінг викликає сильні (розвивальні) почуття та іноді загострює внутрішні проблеми й протиріччя в самого персоналу освітніх організацій, забезпечує стан саморозвитку шляхом створення тимчасового незадоволення поточним станом і водночас надає методи розвитку. Отже, використання психотерапевтичних засобів невідворотне в ході формування психологічної готовності до інновацій.

Завершуючи розгляд питання зауважимо, що межа між факторами інноваційної діяльності: I. фактори особистості; II. фактори організації; III. фактори навчання і корекції, нерідко є малою й «розмитою» – вони перетинаються і взаємодіють, підсилюють або послаблюють один одного. *Метою психологічної підготовки* персоналу освітніх організацій є навчання вмінню не лише використовувати окремі фактори, а й створювати їх, блокувати їх негативні аспекти, підсилювати особисту ефективність спільним використанням різноманітних факторів. Досягнення цієї мети практично мало ймовірне без *спеціальної психологічної підготовки* персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності. Тому комплексне цілеспрямоване навчання використанню «системи факторів здійснення процесу інноваційної діяльності» є актуальним завданням формування в них психологічної готовності до інноваційної діяльності [3–10; 13; 14–17].

Перелік факторів інноваційної діяльності, безумовно, можна продовжити, деталізуючи кожен із них і розглядаючи внутрішні компоненти як окремі фактори; можна вивчати ефекти їх взаємодії як окремі фактори. Спроби розмістити фактори інноваційної діяльності в площині схеми та розподілити на зовнішні і внутрішні чи за іншими критеріями виявилися невдалими внаслідок дійсно значної взаємозалежності та взаємодії перелічених факторів.

Найбільш адекватним відображенням дійсного співвідношення факторів є векторна модель, запропонована автором (В. Чудакова, 2016) [10; 11], яка буде представлена нами в наступних публікаціях автора цього видання. У векторній моделі кожен фактор зображується окремим вектором, а їх взаємне розміщення у багатомірному просторі визначається їх взаємними кореляціями. Для спрощення такого зображення нами використано факторний аналіз. За його результатами в процесі математично-статистичного аналізу, поверхневі фактори зображуються у просторі головних факторів. Завданням дослідження в такій моделі детермінації інноваційної діяльності є визначення співвідношення факторів, прогностичних показників (психологічних рис і умов) з цільовим показником, у ролі якого використано «інноваційність» персоналу освітніх організацій, що в інтегрованій формі відображає сукупність показників ефективності інноваційної діяльності. Отже, на емпіричному рівні моделлю детермінації інноваційної діяльності персоналу освітніх організацій є багатомірна векторна конфігурація перелічених вище факторів, які впливають на інноваційну діяльність. У цьому контексті розроблена психолого-організаційна технологія готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності, складовими якої є: «модель експертизи і корекції організаційно-інноваційного середовища освітньої організації» та «модель експертизи і корекції внутрішньої психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності». Її реалізація є першоосновою формування компетентності «інноваційності», вагомим компонентом у «формуванні психологічних компетентностей конкурентоздатності особистості».

У наступному номері представимо векторна модель.

Продовження у наступному номері.

Використані літературні джерела

1. Про освіту: Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Концепція «Нова українська школа». – URL: <http://osvita.ua/school/reform/54276/>.
3. Феномен інновацій: освіта, суспільство і культура: монографія / [В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, В. В. Пролеєв, О. К. Микал, В. О. Рябенко та ін.], за ред. В. Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – С. 126–130.
4. Чудакова В. П. Загальний дизайн і програма організації комплексного емпіричного дослідження «психології формування компетентностей конкурентоздатності

особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (ч. 3) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2021. – № 2 (81). – С. 57–66. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-57-66](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-57-66).

5. Чудакова В. П. Интеграция диагностических и коррекционно-развивающих методов формирования компетентностей конкурентоспособности личности в условиях инновационной деятельности / В. П. Чудакова // Вестник интегративной психологии. Бухара. – 2020. – Вып. 20. – С. 169–172.

6. Чудакова В. П. Интегративні методи і технологія експертизи і корекції формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності (частина 1) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості: щоквартальний науково-методичний журнал. – 2020. – № 4 (79). – С. 63–69. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69).

7. Чудакова В. П. Концептуальні засади «психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (ч. 2) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2021. – № 1 (80). – С. 55–62. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1\(80\)-55-62](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1(80)-55-62).

8. Чудакова В. П. Психологічна готовність до інноваційної діяльності – головний ресурс розвитку компетентностей конкурентоздатності особистості / В. П. Чудакова // Інноваційний поступ ліцею: погляд крізь століття: практико-зорієнтований збірник-посібник. 2019: Ліцей міжнародних відносин. – С. 55–64.

9. Чудакова В. П. Психологічні механізми особистісної детермінації «інноваційності» – показник конкурентоздатності особистості / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2016. – № 7 (50). – С. 47–52. – URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2016/7/12.pdf>

10. Чудакова В. П. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: автореф. канд. психол. наук: спец. 19.00.10 / В. П. Чудакова; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 24 с.

11. Чудакова В. П. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: дис. ... канд. психол. наук; 19.00.10 / В. П. Чудакова; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 474 с.

12. Чудакова В. П. Загальний дизайн і програма організації комплексного емпіричного дослідження «психології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (ч. 3) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2021. – № 2 (81). – С. 57–66. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-57-66](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-57-66).

13. Чудакова В. П. Загальний дизайн, зміст «моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» у дослідженні психологічної готовності до інноваційної діяльності, основи формування «інноваційності» – компетентності конкурентоздатності особистості (ч. 4) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2021. – № 3 (82). – С. 67–75. – DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-67-75](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-67-75).

14. Chudakova V. Resources Development of the Competences of Personality Competitiveness in Terms of Innovative Activities / V. Chudakova // Professional competencies and educational innovations in the knowledge economy. – Bulgaria : Publishing House ACCESS PRESS, 2020. – P. 473–485.

15. Чудакова В. П. Загальний дизайн і зміст «Моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів структури психологічної готовності до інноваційної діяльності», основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості. (ч. 5) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2021. – № 4 (83). – С. 56–65. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4\(83\)-56-65](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4(83)-56-65).

16. Чудакова В. П. Загальний дизайн і зміст «факторів особистості» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності – основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості» (ч. 6) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2022. – № 1 (84). – С. 56–67. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1\(84\)-56-67](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1(84)-56-67).

17. Чудакова В. П. Загальний дизайн і зміст «факторів організації» ключових системних компонентів «зовнішніх» умов структури психологічної готовності до інноваційної діяльності – основи формування «інноваційності», вагомої компетентності конкурентоздатності особистості» (ч. 7) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2022. – № 2 (85). – С. 58–70. DOI: [10.32405/2309-3935-2022-2\(85\)-58-70](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2(85)-58-70).

References

1. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII* [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

2. *Kontseptsia «Nova ukrainska shkola* [The concept of “New Ukrainian school”]. Retrieved from: <http://osvita.ua/school/reform/54276/> [in Ukrainian].

3. Kremen, V. H. (Ed.) (2008). *Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo i kultura* [The phenomenon of innovation: education, society and culture]. Kyiv, P. 126–130. [in Ukrainian].

4. Chudakova, V. P. (2021). *Zahalnyi dyzain i prohrama orhanizatsii kompleksnoho empyrychnoho doslidzhennia «psykholohii formuvannia kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti v umovakh innovatsiinoi diialnosti orhanizatsii»* (chastyna 3) [General design and program of organization of complex empirical research “psychology of formation of competencies of personality competitiveness in the conditions of innovative activity of the organization” (Part 3)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 2 (81). P. 57–66. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-57-66](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-57-66). [in Ukrainian].

5. Chudakova, V. P. (2020). *Yntehratsiia dyahnostycheskykh y korrektsionno-razvyvaiushchykh metodov formyrovannia kompetentnosti konkurentosposobnosti lychnosti v usloviakh ynnovatsionnoi deiatelnosti* [The general design and program of the organization of a complex empirical study of the “psychology of the formation of individual

competitiveness competences in the conditions of innovative activity of the organization” (Part 3)]. *Vestnyk yntehratsiinoi psykholohii: zhurnal dlia psykholohov. Bukhara – Education and development of a gifted personality*. 20, P. 169–172 [in Russian].

6. Chudakova, V. P. (2021). *Intehrativni metody i tekhnolohiiia ekspertyzy i korektsii formuvannia kompetentnosti konkurentosposobnosti osobystosti v umovakh innovatsiinoi diialnosti* [Integration methods and technology of examination and correction of competencies of competitiveness and specialness in the minds of innovation (part 1)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 4 (79). P. 63–69. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69). [in Ukrainian].

7. Chudakova, V. P. (2021). *Kontseptualni zasady «psykholoho-orhanizatsiinoi tekhnolohii formuvannia kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti v umovakh innovatsiinoi diialnosti orhanizatsii»* [Conceptual principles of “psychological and organizational technology of formation of competencies of individual competitiveness in the conditions of innovative activity of organizations” (part 2)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 1 (80). P. 55–62. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1\(80\)-55-62](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1(80)-55-62). [in Ukrainian].

8. Chudakova, V. P. (2019). *Psykhologichna hotovnist do innovatsiinoi diialnosti – holovnyi resurs rozvytku kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti* [Psychological readiness for innovation - the main resource for the development of competencies of personality competitiveness]. *Innovatsiinyi postup litseiu: pohliad kriz stolittia – Innovative progress of the lyceum*. P. 55–64. [in Ukrainian].

9. Chudakova, V. P. (2016). *Psykhologichni mekhanizmy osobystisnoi determinatsii «innovatsiinoi» – pokaznyk konkurentozdatnosti osobystosti* [Psychological mechanisms of personal determination of “innovation” – an indicator of competitiveness of the individual]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 7 (50). P. 47–52. Retrieved from: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2016/7/12.pdf> [in Ukrainian].

10. Chudakova, V. P. (2016). *Formuvannia psykhologichnoi hotovnosti personalu osvitykh orhanizatsii do innovatsiinoi diialnosti* [Formation of psychological readiness of the personnel of the educational organizations to innovative activity]: *Abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. 24 p. [in Ukrainian].

11. Chudakova, V. P. (2016). *Formuvannia psykhologichnoi hotovnosti personalu osvitykh orhanizatsii do innovatsiinoi diialnosti* [Formation of psychological readiness of the personnel of the educational organizations to innovative activity]: *Candidate's thesis*. Kyiv. 474 p. [in Ukrainian].

12. Chudakova, V. P. (2021). *Zahalnyi dyzain i prohrama orhanizatsii kompleksnoho empyrychnoho doslidzhennia «psykholohii formuvannia kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti v umovakh innovatsiinoi diialnosti orhanizatsii»* (chastyna 3) [General design and program of organization of complex empirical research “psychology of formation of competencies of personality competitiveness in terms of innovation of the organization” (Part 3)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 2 (81). P. 57–66. Retrieved from: <http://>

otr.ioid.gov.ua/images/pdf/2021/2/10.pdf; DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-57-66](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-57-66). [in Ukrainian].

13. Chudakova, V. P. (2021). Zahalnyi dyzayn, zmist «modeli psikhologichnoyi struktury protsesu innovatsiynoyi diyal'nosti» u doslidzhenni psikhologichnoyi hotovnosti do innovatsiynoyi diyal'nosti, osnovy formuvannya «innovatsiynosti» – kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti (chastyna 4) [General design, content “model of the psychological structure of the process of innovation” in the study of psychological readiness for innovation, the basis for the formation of “innovation” – competence of personality competitiveness (Part 4)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 3 (81). P. 67–75. Retrieved from: [http://otr.ioid.gov.ua/images/pdf/2021/3/IOD_3\(82\)2021-30-09_na%20sajt-67-75.pdf](http://otr.ioid.gov.ua/images/pdf/2021/3/IOD_3(82)2021-30-09_na%20sajt-67-75.pdf); DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-67-75](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-67-75). [in Ukrainian].

14. Chudakova, V. (2020). Resources Development of the Competences of Personality Competitiveness in Terms of Innovative Activities. *Professional competencies and educational innovations in the knowledge economy*. Bulgaria: Publishing House ACCESS PRESS, P. 473–485.

15. Chudakova, V. P. (2021). Zahalnyi dyzayn i zmist «Modeli klyuchovykh system psikhologichno obumovlenykh faktoriv struktury psikhologichnoyi hotovnosti do innovatsiynoyi diyal'nosti», osnovy formuvannya «innovatsiynosti», vahomoyi kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti. (chastyna 5) [General design and content «Models of key systems of psychologically determined factors of the structure of psychological readiness for innovation», the basis for the formation of «innovation», significant competence of individual competitiveness. (part 5)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 4 (83). P. 56–65 DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4\(83\)-56-65](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-4(83)-56-65) [in Ukrainian].

16. Chudakova, V. P. (2022). Zahalnyi dyzayn i zmist «faktoriv osobystosti» klyuchovykh systemnykh komponentiv «zovnishnikh» umov struktury psikhologichnoyi hotovnosti do innovatsiynoyi diyal'nosti – osnovy formuvannya «innovatsiynosti», vahomoyi kompetentnosti konkurentozdatnosti osobystosti. (chastyna 6) [The general design and content of the “personality factors” of the key system components of the “external” conditions of the structure of psychological readiness for innovative activity - the basis of the formation of “innovativeness”, the significant competence of the individual’s competitiveness” (part 6)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 1 (84). P. 56–67. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1\(84\)-56-67](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-1(84)-56-67). [in Ukrainian].

17. Chudakova, V. P. (2022). Zahalnyi dyzayn i zmist «faktoriv orhanizatsiyi» klyuchovykh systemnykh komponentiv «zovnishnikh» umov struktury psikhologichnoyi hotovnosti do innovatsiynoyi diyal'nosti – osnovy formuvannya «innovatsiynosti», vahomoyi kompetentnosti

konkurentozdatnosti osobystosti» (chastyna 7) [The general design and content of the “factors of organization” of the key system components of the “external” conditions of the structure of psychological readiness for innovative activity - the basis of the formation of “innovativeness”, the significant competence of the individual’s competitiveness” (part 7)]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 2 (85). P. 58–70. DOI: [10.32405/2309-3935-2022-2\(85\)-58-70](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2(85)-58-70). [in Ukrainian].

Chudakova Vira, Candidate in Psychological Sciences, Senior Researcher, Institute of Pedagogics of the NAES of Ukraine, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Psychologist, Trainer, Senior Teacher, Consultant, Coach, Kyiv, Ukraine

GENERAL DESIGN AND CONTENT OF “FACTORS OF TRAINING (PREPARATION) AND CORRECTION” OF THE KEY SYSTEM COMPONENTS OF THE “EXTERNAL” CONDITIONS OF THE STRUCTURE OF PSYCHOLOGICAL READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITY – THE BASIS FOR THE FORMATION OF “INNOVATIVENESS”, SIGNIFICANT COMPETENCE OF THE INDIVIDUAL'S COMPETITIVENESS (part 8)

Summary.

The publication presents the overall design and content “factors of training (preparation) and correction” of the key system components of the “external” conditions of the structure of psychological readiness for innovative activity – the basis for the formation of “innovativeness”, significant competence of the individual's competitiveness. A model of the psychological structure of activity is considered, which is presented in the form of a sequence of its components: goal → motive → method → result → control → correction. Familiarization with the theoretical model of key systems of psychologically conditioned factors of the process of innovation activity at the level of theoretical analysis and generalization of expert judgments in the study of psychological readiness for innovation activity, the basis for the formation of innovation competence was carried out. Key system components include: I. personality factor; II. organization factor; III. factor of learning and correction. The key systemic components of «factors of training (preparation) and correction» are disclosed: 1) “theoretical preparation for innovative activity”; 2) “independent preparation for innovative activity”; 3) “socio-psychological education; four”; 4) “psychological counseling”; 5) “psychotherapeutic help”.

Keywords: psychological-organizational development; diagnostic model; correctional-developing model; personality competitiveness; innovative activity; innovativeness, competence; factors of the structure of psychological readiness for innovative activity; personality factors; organizational factors; learning and correction factors.

Стаття надійшла до редколегії 21 червня 2022 року